

**ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ І АУДИТУ**

**Кафедра обліку у
виробничій сфері**

КУРСОВА РОБОТА

на тему:

«Облік й аналіз зареєстрованого (пайового) капіталу»

Студента V курсу групи ОІСм-11
Галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво»
Спеціальності 7.03050901 «Облік і аудит»
Сорочана Ю.О.

Керівник доц., к.е.н. Назарова І.Я.

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ оцінка: ECTS _____

Члени комісії: _____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Тернопіль, 2016

Зміст:

Вступ.....	3
1. Поняття і значення зареєстрованого (пайового) капіталу для розвитку підприємств у ринковій економіці.....	5
2. Облік формування і використання зареєстрованого (пайового) капіталу.....	16
3. Особливості обліку зменшення зареєстрованого (пайового) капіталу.....	22
4. Автоматизація обліку зареєстрованого (пайового) капіталу.....	28
5. Аналіз зареєстрованого (пайового) капіталу.....	32
Висновок.....	35
Список використаної літератури.....	36

Вступ

У сучасних умовах соціально-економічного розвитку України важливим фактором подальшого розвитку будь-якого підприємства є потік фінансових ресурсів.

Актуальність обраної теми курсової роботи не підлягає сумніву. Від наявності чи відсутності необхідних власних фінансових ресурсів залежить у кінцевому результаті можливість функціонування підприємства, його конкурентоспроможність та фінансовий стан. Аналіз зареєстрованого (пайового) капіталу та його планування є необхідним процесом для виявлення дійсного фінансового положення підприємства. Окрім цього, важливе завдання кожного підприємства – виявлення можливих шляхів оптимізації джерел фінансових ресурсів, що, в свою чергу, дозволяє визначити найгарнішу стратегію діяльності підприємства та сприяє найбільш ефективному використанню фінансових ресурсів підприємства.

Метою курсової роботи є дослідження зареєстрованого (пайового) капіталу підприємства та можливих методів його аналізу та планування.

Для досягнення поставленої мети були поставлені наступні завдання:

Розглянути теоретичні питання стосовно сутності та складу зареєстрованого (пайового) капіталу підприємства; методів аналізу та планування капіталу підприємства в сучасних умовах господарювання.

За допомогою сучасних методів провести планування загального обсягу і складу зареєстрованого (пайового) капіталу на прикладі конкретного аналізованого підприємства.

Для успішного вирішення поставлених завдань у курсовій роботі використовуються матеріали публікацій вітчизняних та закордонних авторів за такими галузями знань, як фінанси підприємств та організацій, державні фінанси та бюджетна система, фінансовий менеджмент, економіка підприємств, правознавство, бухгалтерський облік та аудит та ін.

Ринкова економіка являє собою розвиток підприємств різних організаційно-правових форм, що засновані на різних видах приватної власності, поява нових власників - як окремих громадян, так й трудових колективів підприємств.

З'явився такий вид економічної діяльності, як підприємництво - це господарська діяльність, тобто діяльність, пов'язана з виробництвом та реалізацією продукції, виконанням робіт, послуг або продажем товарів, необхідних споживачу. Вона має постійний характер та відрізняється, по-перше, свободою у виборі напрямів та методів діяльності, самостійністю у прийнятті рішень, по-друге, відповідальністю за прийняття рішень та їх виконання; по-третє цей вид діяльності не виключає ризику, збитків, й банкрутств. На кінець, підприємництво чітко орієнтовано на отримання прибутку, чим в умовах розвиненої конкуренції досягається й задоволення суспільних потреб. Це важливіша причина зацікавленості в результатах фінансово-господарської діяльності. Реалізація цього принципу на ділі залежить не тільки від наданої підприємствам самостійності але й необхідності фінансувати особисті витрати бездержавної підтримки, але й від тієї долі прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства після сплати податків. Крім того, необхідно створити таке економічне середовище, в умовах якої вигідно виробляти товари, отримувати прибуток, знизити витрати.

1. Поняття і значення зареєстрованого (пайового) капіталу для розвитку підприємств у ринковій економіці.

Без капіталу неможливо розпочати бізнес, адже навіть найменше підприємство вимагає певної суми, щоб зареєструвати його в органах виконавчої влади, відкрити рахунок у банку, виготовити печатки і штампи, придбати необоротні і оборотні активи, найняти працівників тощо. Для цього необхідно авансувати гроші, які використовуються на різні платежі, а частина вноситься на поточний рахунок у банку. Таким чином, при створенні підприємства інвестується капітал у придбання майна [1, 32].

Основу власного капіталу складає статутний капітал. Він є необхідною умовою утворення і функціонування будь-якої юридичної особи. Фінансування першочергових заходів щодо налагодження фінансово-господарської діяльності забезпечується стартовим капіталом, яким є статутний капітал. Сучасні умови української економіки далекі від ідеальних, і ринкова вартість акцій часто формується досить стихійно. Ефективне функціонування підприємств значною мірою обумовлюється структурою та розміром капіталу. Тому дослідження проблем формування та оптимізації структури статутного капіталу набуває особливої актуальності.

З одного боку, капітал підприємства характеризує загальну вартість засобів у грошовій, матеріальній і нематеріальній формах, інвестованих у формування його активів. При цьому характеризується напрямком вкладення засобів. З іншого боку, якщо розглядати джерела фінансування, можна відзначити, що капітал – це можливість і сукупність форм мобілізації фінансових ресурсів для одержання прибутку.

У процесі своєї господарської діяльності для фінансування активів підприємство використовує дві основні схеми: змішане фінансування – передбачає формування капіталу як за рахунок власних, так і за рахунок позикових коштів, що залучаються у різних пропорціях; повне самофінансування передбачає формування капіталу підприємства лише за рахунок власних його видів, що відповідають організаційно-правовій формі

підприємства (статутний, пайовий, резервний, додатковий, нерозподілений прибуток).

При виборі кожної зі схем враховуються переваги та недоліки джерел фінансування. Переваги власного капіталу:

- власний капітал є фінансовою основою функціонування підприємства;
- формування власного капіталу є простішим порівняно із залученням позикового капіталу, що зумовлено тим, що рішення, пов'язані зі збільшенням капіталу, приймають власники та менеджери підприємства без отримання згоди інших суб'єктів господарювання;

– власний капітал забезпечує більшу можливість генерування прибутку в усіх сферах діяльності. [1, 74]

Рахунок 40 "Зареєстрований (пайовий) капітал" призначено для обліку та узагальнення інформації про стан і рух статутного й іншого зареєстрованого капіталу, пайового капіталу підприємство відповідно до законодавства і установчих документів, а також внесків до оголошеного, але ще не зареєстрованого статутного капіталу.

На субрахунку 401 "Статутний капітал" відображається статутний капітал господарських товариств, державних і комунальних підприємств. За кредитом субрахунку 401 "Статутний капітал" відображається збільшення статутного капіталу, за дебетом - його зменшення (вилучення). Сальдо на цьому субрахунку повинно відповідати розміру статутного капіталу, який зафіксовано в установчих документах підприємства. Аналітичний облік статутного капіталу ведеться за видами капіталу за кожним засновником, учасником, акціонером тощо. [2, 80]

На субрахунку 402 "Пайовий капітал" відображається і узагальнюється інформація про суми пайових внесків членів споживчого товариства, колективного сільськогосподарського підприємства, житлово-будівельного кооперативу, кредитної спілки та інших підприємств, що передбачені установчими документами. Пайовий капітал - це сукупність коштів фізичних і юридичних осіб, добровільно розміщених у товаристві для провадження його господарсько-фінансової діяльності. Колективні сільськогосподарські

підприємства (КСП) на субрахунку 402 "Пайовий капітал" обліковують частину вартості майна, яка була розпайована між його членами, частину вартості майна, яка не була розпайована між його членами, а також зростання (зменшення) вартості майна протягом діяльності підприємства. Аналітичний облік за субрахунком 402 "Пайовий капітал" ведеться за видами капіталу.

На субрахунку 403 "Інший зареєстрований капітал" відображається зареєстрований капітал інших підприємств, зокрема приватних підприємств, формування якого передбачено в установчих документах.

На субрахунку 404 "Внески до незареєстрованого статутного капіталу" відображаються внески, які надходять для формування статутного капіталу, зокрема акціонерного товариства, після його оголошення і до реєстрації відповідних змін до установчих документів. Сальдо субрахунку 404 після реєстрації статутного капіталу в установленому порядку списується у кореспонденції із кредитом субрахунку 401 "Статутний капітал", а у разі якщо підприємству відмовлено у реєстрації статутного капіталу, у кореспонденції із дебетом субрахунку 404 відображаються операції з повернення активів, які надходили як внески. [2, 86]

Зареєстрований капітал – юридично оформлена, офіційно об’явлена і належним чином зареєстрована частина внесків власників до капіталу підприємства. У тому числі виділяють:

— статутний капітал – зафіксована в установчих документах загальна вартість активів, які є внеском власників (учасників) до капіталу підприємства;

— пайовий капітал – сукупність коштів фізичних і юридичних осіб, добровільно розміщених у товаристві для здійснення його господарської діяльності, а саме: суми пайових внесків членів споживчого товариства, колективного сільськогосподарського підприємства, житлово-будівельного кооперативу, кредитної спілки та інших підприємств, що передбачені установчими документами.

Законом України “Про господарські товариства” встановлено мінімальний розмір статутного капіталу різних видів товариств:

— для акціонерного товариства – сума, еквівалентна 1250 мінімальним заробітним платам, виходячи із ставки мінімальної заробітної плати, що діє на момент створення акціонерного товариства (стаття 24);

Згідно з п. 1 ст. 144 та п. 1 ст. 155 Цивільного кодексу України, статутний капітал визначається мінімальним розміром майна, яке гарантує інтереси його кредиторів. При цьому розмір статутного капіталу не може бути меншим ніж встановлено законодавством.

Згідно Цивільного кодексу, якщо при завершенні другого та кожного наступного фінансового року вартість чистих активів господарського товариства виявиться меншою від статутного капіталу, то товариство зобов'язане оголосити про його зменшення, якщо учасники не прийняли рішення про внесення додаткових внесків. Якщо ж вартість чистих активів стає меншою від визначеного законом мінімального розміру, то підприємство підлягає ліквідації. Акціонерні товариства мають усунути невідповідність мінімальним вимогам до статутного капіталу протягом 10 місяців з дати настання такої невідповідності або протягом цього терміну прийняти рішення про ліквідацію.

Поняття «чисті активи» наведене у п. 4 П(С)БО 19 «Об'єднання підприємств», а саме: чисті активи — активи підприємства за вирахуванням його зобов'язань. [4, 47].

Поняття «Капітал» асоціюється з поняттям «власність». У момент створення підприємства його стартовий капітал втілюється в активах, інвестованих засновниками. На момент утворення підприємства його початковий капітал втілений в активах, інвестованих засновниками, і оцінюється вартістю майна підприємства. На цьому етапі, коли підприємство ще не має зовнішньої заборгованості (зобов'язань), основна облікова формула набуває вигляду: $A = BK$, де BK – власний капітал, оскільки зобов'язання дорівнюють нулю.

Сума власного капіталу – це абстрактна вартість майна; вона не є ні поточною ринковою, ні якоюсь іншою оцінкою для його власників, отже, не відображає поточної вартості прав власників фірми. На величину власного капіталу істотно впливають складові облікової політики підприємства, які

стосуються принципів, методів і процедур, обраних для визнання й оцінки елементів і статей балансу, зокрема його активів і зобов'язань. [12, 45]

Власний капітал є основою для започаткування і здійснення господарської діяльності будь-якого підприємства, одним із найістотніших і найважливіших показників, оскільки виконує такі функції:

1) довгострокове фінансування, бо власний капітал перебуває в розпорядженні підприємства необмежений час;

2) фінансування ризику, оскільки власний капітал використовується для фінансування ризикованих інвестицій, на які можуть не погодитися кредитори;

3) самостійного прийняття рішень, тому що саме розмір власного капіталу визначає ступінь незалежності, владних повноважень і впливу його власника;

4) розподіл доходів і активів, бо частки окремих власників у капіталі є підставою для розподілу фінансового результату, а також майна у разі ліквідації підприємства.

У разі ліквідації підприємства відображений у його балансі власний капітал є для зовнішніх користувачів показником відповідальності й захисту прав кредиторів, а при наданні кредиту за інших однакових умов перевага надається підприємствам із меншою кредиторською заборгованістю і більшим власним капіталом.

Головною метою підприємства є отримання прибутку, і реалізувати її воно може лише за збереження власного капіталу. Таким чином, статутний капітал постає необхідною умовою діяльності підприємства і виконує такі функції:

– основоположну (майно, внесене до статутного капіталу, складає майнову основу для підприємницької діяльності підприємства під час його створення);

– регулятивну (визначає частку кожного учасника, що впливає на розподіл майна під час виходу з підприємства);

– довгострокового фінансування (використовується підприємством протягом тривалого часу);

– організаційну (визначає організаційну структуру, а тому служить фактором, що впливає на управління товариством);

– гарантійну (гарантує виконання зобов'язань підприємства перед третіми особами (контрагентами). [3, 64]

Оскільки власний капітал є основою для започаткування і здійснення господарської діяльності будь-якого підприємства, то відповідно статутний капітал, який входить до складу власного, має теж дуже велике значення в діяльності підприємства – є основою формування капіталу підприємства, фундаментом його діяльності, запорукою стабільності та надійності. Тому дуже важливим є питання правильного бухгалтерського обліку та аналізу статутного капіталу підприємства.

Власний капітал виконує функції джерела довгострокового фінансування, забезпечення кредитоспроможності підприємства, джерела фінансування ризику, забезпечення самостійності й влади організаторів бізнесу.

Сума власного капіталу, відображена у фінансовій звітності, показує лише облікову, а не ринкову вартість прав власників підприємства, оскільки цілком залежить від застосованих методів оцінки активів та зобов'язань підприємства.

Крім того, що власний капітал є основним, початковим та умовно безстроковим джерелом фінансування господарської діяльності підприємств, а також джерелом погашення збитків підприємства, він є одним із найвагоміших показників, які використовуються при оцінці фінансового стану підприємства, оскільки показує, з одного боку, ступінь фінансової самостійності підприємства (його незалежності від зовнішніх джерел фінансування), а з іншого – ступінь кредитоспроможності підприємства (забезпеченості вимог кредиторів фактично наявним у підприємства капіталом засновників).

Статутний капітал (інколи вживають ще термін – статутний фонд) – це виділені підприємству або залучені ним на засадах, визначених законодавством, фінансові ресурси у вигляді грошових коштів або вкладень у майно, матеріальні цінності, нематеріальні активи, цінні папери, що закріплені за підприємством на праві власності або повного господарського відання. За рахунок статутного капіталу підприємство формує свої власні (основні та оборотні) кошти.

Порядок і джерела формування статутного капіталу залежить від типу підприємства і форми власності, на базі якого воно функціонує. [4,86]

Розмір статутного капіталу підприємства значною мірою визначає масштаби його виробничо-господарської діяльності, хоч, природно, не існує прямого зв'язку між розмірами статутних капіталів підприємств різних галузей і обсягом виробництва товарів та послуг на них, бо останнє визначається ще й такими факторами, як попит, пропозиція і ціна на товари та послуги, розмір залучених кредитів та інших позикових фінансових ресурсів. Певною мірою розмір статутного капіталу впливає на можливості зовнішнього фінансування, ділову репутацію підприємства.

Початковий розмір статутного капіталу підприємства фіксується в статуті або установчому договорі, які в обов'язковому порядку подаються до органів влади під час державної реєстрації підприємства. Державні органи контролю (фінансові, податкові), а також банки у взаємовідносинах постійно слідкують за розміром статутного капіталу кожного підприємства і за тим, щоб він був відповідним чином оплачений: адже замало лише задекларувати в статуті певний розмір статутного капіталу, потрібно вжити заходи до того, щоб кошти (або майно, нематеріальні активи) надійшли в розпорядження підприємства реально від усіх юридичних і фізичних осіб, що мають частки в статутному капіталі та є його власниками.

Розмір статутного капіталу підприємства значною мірою визначає масштаби його виробничо-господарської діяльності, хоча, звичайно, не існує прямого зв'язку між розмірами статутних капіталів підприємств різних галузей та обсягом виробництва товарів і послуг на них, бо цей обсяг визначається ще й такими факторами, як попит, пропозиція і ціна на товари й послуги, розмір залучених банківських кредитів та інших позикових фінансових ресурсів.

Певною мірою розмір статутного капіталу впливає на можливості зовнішнього фінансування, ділову репутацію підприємства. Величина статутного капіталу, яка визначає участь кожного з засновників, акціонерів у капіталі

підприємства, є критерієм визначення суми прибутку, яку кожен із них одержує при його розподілі. [4,79]

Порядок формування та зміни статутного капіталу залежить від форми та виду діяльності підприємства. Найбільш розповсюдженою формою підприємницької діяльності є господарські товариства, які утворюються та діють відповідно до Закону України «Про господарські товариства».

Усі зміни статутного капіталу повинні бути документально оформлені.

Важливим елементом статутних документів є інформація про розмір та порядок утворення статутного капіталу. Розмір статутного капіталу підприємства визначається його зареєстрованим статутом та складається з внесків його учасників.

Згідно з Цивільним кодексом України статутний капітал визначається мінімальним розміром майна, яке гарантує інтереси його кредиторів. При цьому розмір статутного капіталу не може бути меншим від встановленого законодавством. Законодавство України передбачає мінімальні розміри статутних капіталів, нижче яких державна реєстрація підприємства не допускається. Ці мінімальні розміри не є сталими. У зв'язку з інфляційними явищами в економіці вони нерідко змінюються в законодавчому порядку.

Згідно з Законом України «Про акціонерні товариства» мінімальний розмір статутного капіталу становить 1250 мінімальних заробітних плат, виходячи зі ставки на момент реєстрації АТ. [6,46]

Оцінка внесків у статутний капітал здійснюється в грошовому еквіваленті за сумісною згодою учасників відповідно до статутних документів.

Внески засновників можуть бути в таких формах:

- майно та матеріали (обладнання, будівлі та матеріальні цінності);
- цінні папери (акції, облігації та інші);
- права на володіння природними ресурсами;
- права на володіння майном (будівлями, обладнанням);
- права на використання об'єктів інтелектуальної власності;
- грошові кошти.

Матеріальні цінності, що вносяться до статутного капіталу, оцінюються за первинними документами, що підтверджують їх вартість. Майно, що вноситься до статутного капіталу без підтвердження первинними документами, оцінюється на підставі протоколу зборів засновників.

Якщо внеском до статутного капіталу є майно в натуральній формі, воно відображається в бухгалтерському обліку сумою, що включає його вартість, визначену у вищезазначеному порядку, та всі витрати на доставку, монтаж, установку та державну реєстрацію.

Права на користування природними ресурсами, а також майнові права, внесені засновниками до статутного капіталу, відображаються в бухгалтерському обліку та балансі за первинною вартістю, розрахованою у визначеному порядку.

Закон України «Про акціонерні товариства» забороняє використовувати для оплати статутного капіталу боргові емісійні цінні папери, які емітував засновник, та векселі.

Законодавство іноді містить також інші обмеження щодо внесків до статутного капіталу (оплати акцій):

- кошти, одержані в кредит та під заставу;
- земельні ділянки з цільовим призначенням для ведення товарного сільськогосподарського виробництва, а також ділянки, виділені в натурі власникам земельних паїв для особистого селянського господарства, а також земельні паї;
- кошти страхових резервів, кошти, одержані в позику, нематеріальні активи (при створенні страхових компаній);
- банківські метали.

Засновницькі внески до статутного капіталу відображаються у бухгалтерському обліку відповідно до їх надходження. В засновницьких документах повинні бути обумовлені строки формування статутного капіталу. Як правило, строк формування статутного капіталу – один рік.

Поняття статутного капіталу означає, що йдеться не обов'язково про суму оплаченого капіталу. Статутний капітал скоріше можна розглядати як величину, яка вказує суму внесків засновників чи номінальну вартість акцій, дозволених до випуску. Звідси впливає різниця між встановленим і оплаченим статутним капіталом, яка відображається в балансі окремо за статтею «Неоплачений капітал». [7, 96]

Сумою неоплаченого капіталу є заборгованість акціонерів перед акціонерним товариством. Крім того, суму неоплаченого статутного капіталу з економічного погляду можна розглядати як корегувальну статтю до статутного капіталу і як економічний потенціал підприємства.

Статутний капітал відображається на субрахунку 401 «Статутний капітал», де обліковується стан та рух статутного капіталу підприємства. При аналізі необхідно мати на увазі, що величина статутного капіталу відповідає розміру, зареєстрованому в статутних документах як вартість вкладів (часток, акцій за номінальною вартістю, пайових внесків) засновників (учасників) підприємства. Повнота внесення вкладів засновників контролюється шляхом порівняння його розміру (за кредитом рахунку 40) з величиною заборгованості власників (учасників) за внесками до статутного капіталу (рахунок 46 «Неоплачений капітал»). Відповідно до порядку, після державної реєстрації статутний капітал в сумі, зафіксованій в Статуті, відображається за кредитом рахунку 40 у кореспонденції з рахунком 46.

Розмір статутного капіталу підприємства у процесі його господарської діяльності також змінюється, при цьому всі зміни розміру статутних капіталів на державних підприємствах у бухгалтерському обліку знаходять відображення безпосередньо на однойменному рахунку, в той час як на малих підприємствах, у господарських товариствах, підприємствах з іноземними інвестиціями вони знаходять відображення лише після відповідної державної перереєстрації зміни розміру статутного капіталу.

Отже, для новостворених підприємств головним джерелом фінансування є статутний капітал. Однак не завжди його величина реально відповідає потребі

підприємства для початку своєї діяльності. Для фінансування, призначень для різних цілей, використовуються спеціальні цільові фінансові фонди, а в окремих випадках і резервний капітал. Хотілося б висловити надію на те, що законодавчо будуть зроблені зміни реєстрації, які спрощують процедуру як підприємства, так і додаткового залучення засобів у статутний капітал. Приведення величини статутного капіталу до реально необхідного рівня також може допомогти створюваному підприємству почати свою статутну діяльність і підвищити довіру третіх осіб до підприємства і, як наслідок, до можливості залучення необхідних ресурсів за нижчими цінами. [8, 98]

2. Облік формування і використання зареєстрованого (пайового) капіталу.

Рахунок 40 «Зареєстрований (пайовий) капітал» призначено для обліку та узагальнення інформації про стан і рух статутного й іншого зареєстрованого капіталу, пайового капіталу підприємства відповідно до законодавства і установчих документів, а також внесків до оголошеного, але ще не зареєстрованого статутного капіталу.

За кредитом рахунку 40 «Зареєстрований (пайовий) капітал» відображається збільшення зареєстрованого і пайового капіталу, а також надходження внесків до оголошеного, але ще не зареєстрованого статутного капіталу, за дебетом — його зменшення (вилучення).

Рахунок 40 «Зареєстрований (пайовий) капітал» має такі субрахунки:

401 «Статутний капітал»

402 «Пайовий капітал»

403 «Інший зареєстрований капітал»

404 «Внески до незареєстрованого статутного капіталу»

На субрахунку 401 «Статутний капітал» відображається статутний капітал господарських товариств, державних і комунальних підприємств. За кредитом субрахунку 401 «Статутний капітал» відображається збільшення статутного капіталу, за дебетом — його зменшення (вилучення). Сальдо на цьому субрахунку повинно відповідати розміру статутного капіталу, який зафіксовано в установчих документах підприємства. Аналітичний облік статутного капіталу ведеться за видами капіталу за кожним засновником, учасником, акціонером тощо. [7, 97]

Статутний капітал – це зареєстрована вартість простих і привілейованих акцій для акціонерних товариств та розмір статутного капіталу для інших підприємств, зафіксований в статутних документах.

Джерелами формування статутного капіталу господарських товариств є грошові та матеріальні внески засновників. Сума статутного капіталу, а також рішення про його збільшення або зменшення приймається лише засновниками

(власниками) товариства та обов'язково реєструється в Державному реєстрі господарських одиниць.

Для узагальнення інформації про стан та рух статутного капіталу призначений пасивний рахунок 401 "Статутний капітал". По дебету даного рахунку відображається зменшення статутного капіталу, а по кредиту – його збільшення.

Сума кредитового сальдо по рахунку 401 повинна відповідати розміру статутного капіталу, зафіксованого у засновницьких документах підприємства і відображається в балансі підприємства. Аналітичний облік статутного капіталу ведеться за видами капіталу за кожним засновником (учасником), акціонером тощо. [8, 87]

Статутний капітал господарських товариств (крім акціонерних) може збільшуватися за рахунок:

- додаткових внесків учасників;
- належних учасникам дивідендів;
- нерозподіленого прибутку.

Збільшення статутного капіталу відображається такими записами:

№/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Зареєстровано статут (зміни до статуту)	46	401
2.	Збільшення статутного капіталу за рахунок:		
	а) нерозподіленого прибутку	443	401
	б) належних учасникам дивідендів	671	401

Акціонерні товариства мають свої особливості при формуванні та зміні статутного капіталу. Формування статутного капіталу акціонерного товариства здійснюється шляхом випуску певної кількості акцій рівною номінальною вартістю. При створенні акціонерного товариства акції можуть бути розповсюджені шляхом відкритої передплати (у відкритих акціонерних

товариства) або розподілу всіх акцій між засновниками (в закритих акціонерних товариствах).

Акціонерне товариство має право збільшувати статутний капітал при умові, що раніше випущені акції повністю оплачені за вартістю не нижче номінальної. [5, 12]

Збільшення статутного капіталу акціонерного товариства здійснюється шляхом:

1. збільшення кількості акцій існуючої номінальної вартості;
2. збільшення вартості акцій;
3. обміну облигацій на акції цього емітента.

I. При збільшенні кількості акцій існуючої номінальної вартості, статутний капітал збільшується за рахунок:

- внесків засновників і учасників товариства;
- дивідендів (реінвестування);
- індексації основних засобів.

Таке збільшення статутного капіталу акціонерного товариства відображається записами:

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Збільшено статутний капітал в розмірі додаткових внесків засновників	46	401
2.	Збільшено статутний капітал за рахунок дивідендів	671	401
3.	Збільшено статутний капітал за рахунок реінвестування прибутку	443	401
4.	Збільшено статутний капітал за рахунок індексації основних засобів	423	401

II. При збільшенні статутного капіталу шляхом збільшення вартості акції статутний капітал збільшується за рахунок:

- внесків засновників і учасників товариства;

- індексації основних засобів.

Таке збільшення статутного капіталу акціонерного товариства відображається такими записами:

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Збільшено статутний капітал в розмірі додаткових внесків засновників	46	401
2.	Збільшено статутний капітал за рахунок індексації основних засобів	423	401

III. При збільшенні статутного капіталу шляхом обміну облігацій на акції емітента статутний капітал збільшується на загальну вартість облігацій, які обмінюються на акції. При цьому номінальна вартість облігацій має дорівнювати номінальній вартості акцій. Акціонерне товариство також повинно провести реєстрацію випуску акцій. При обміні облігацій на акції збільшується статутний капітал та зменшуються зобов'язання. Позитивна різниця відноситься на доходи від реалізації фінансових інвестицій – субрахунок 741, негативна – на фінансові витрати субрахунок 952.

Таке збільшення статутного капіталу акціонерного товариства відображається записами:

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Збільшено статутний капітал за рахунок обміну облігацій номінальною вартістю на акції	46	401
		521	46

Облік пайового капіталу

Пайовий капітал – це сукупність коштів фізичних і юридичних осіб, добровільно розміщених у товаристві для здійснення його фінансово-господарської діяльності.

Для обліку пайового капіталу, тобто вартості основних і оборотних запасів підприємства, по яких воно розпайоване (акціонерні товариства, приватні

орендні підприємства тощо) призначено рахунок 402 “Пайовий капітал”. По кредиту відображається збільшення, а по дебету – зменшення пайового капіталу.

Цей рахунок також застосовується для обліку пайових внесків членів споживчого товариства, житлово-будівельного кооперативу, колективного сільськогосподарського підприємства, кредитної спілки та інших підприємств, передбачених засновницькими документами.

Колективні сільськогосподарські підприємства обліковують не тільки вартість розпайованих частин майна, але й вартість тієї частини, яка залишилася не розпайованою, а також збільшення (зменшення) вартості майна у процесі діяльності підприємства. [10, 74]

Аналітичний облік по рахунку 402 ведеться за видами капіталу в окремих відомостях.

Типові проведення з обліку пайового капіталу:

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		<i>Дебет</i>	<i>Кредит</i>
1.	Відображено формування пайового капіталу за рахунок внесків	10, 12, 14, 15, 20, 21, 28, 30, 31, 35	402
2.	Відображено розпайовану вартість майна у КСП	40	402
3.	Відображено формування пайового капіталу за рахунок додаткового капіталу	42	402
4.	Відображено формування пайового капіталу за рахунок використання прибутку	44	402
5.	Відображено формування пайового капіталу за рахунок погашення членом підприємства заборгованості підприємства за отриману продукцію (товари, послуги), отримані від цього учасника	63	402
6.	Відображено збільшення пайового капіталу за рахунок погашення учасником підприємства	63	402

	заборгованості підприємства за отриману продукцію (товари, послуги), отримані від цього учасника		
7.	Відображено збільшення пайового капіталу за рахунок утримань із заробітної плати працівника підприємства	66	402
8.	Відображено збільшення пайового капіталу за рахунок зменшення заборгованості підприємства перед засновниками цього підприємства (реінвестування)	67	402
9.	Відображено збільшення пайового капіталу за рахунок погашення членом підприємства кредиторської заборгованості підприємства перед цим членом	68	402

3. Особливості обліку зменшення зареєстрованого (пайового) капіталу.

Зареєстрований капітал акціонерних товариств може зменшуватись шляхом:

- 1) зменшення номінальної вартості акцій;
- 2) анулювання акцій, викуплених товариством у акціонерів.

При цьому, розмір зареєстрованого капіталу може зменшуватись за таких умов:

- надано повідомлення про такий намір всім кредиторам акціонерного товариства;
- акціонерами у повному обсязі здійснено оплату за підписані акції;
- зменшення розміру зареєстрованого капіталу акціонерного товариства можливе до гранично встановленого значення.

Після прийняття рішення про зменшення статутного капіталу акціонерного товариства виконавчий орган протягом 30 днів має письмово повідомити кожного кредитора, вимоги якого до акціонерного товариства не забезпечені заставою, гарантією чи порукою, про таке рішення.

Кредитор, вимоги якого до акціонерного товариства не забезпечені договорами застави чи поруки, протягом 30 днів після надходження йому зазначеного в частині другій цієї статті повідомлення може звернутися до товариства з письмовою вимогою про здійснення протягом 45 днів одного з таких заходів на вибір товариства: забезпечення виконання зобов'язань шляхом укладення договору застави чи поруки, дострокового припинення або виконання зобов'язань перед кредитором, якщо інше не передбачено договором між товариством та кредитором.

Зменшення акціонерним товариством статутного капіталу нижче встановленого законом розміру має наслідком ліквідацію товариства.

Акціонерному товариству забороняється приймати рішення про зменшення розміру статутного капіталу в разі:

- а) наявності заперечень кредиторів, у тому числі власників облігацій, на зменшення розміру статутного капіталу;

б) якщо попередній випуск акцій не зареєстровано.

При зменшенні статутного капіталу його розмір не може бути менше мінімального розміру статутного капіталу, визначеного Законом України “Про господарські товариства”. Зменшення акціонерним товариством статутного капіталу нижче від встановленого законом розміру має наслідком ліквідацію товариства.

У разі наявності у акціонерного товариства намірів щодо зменшення розміру статутного капіталу виконавчий орган товариства публікує в органах преси Верховної Ради України або Кабінету Міністрів, або офіційному виданні капіталової біржі повідомлення для кредиторів та акціонерів про намір зменшити розмір статутного капіталу товариства. Повідомлення повинно містити: найменування та місцезнаходження товариства, номери телефону або факсу; мотиви, спосіб та розмір зменшення статутного капіталу акціонерного товариства, дані про кількість акцій, що вилучаються, і їх загальну вартість, термін вилучення акцій та наслідки відмови акціонера від обміну акцій у зв'язку із зменшенням статутного капіталу шляхом зменшення номінальної вартості акцій, а також строк подання заперечень кредиторів, який не може бути менше 30 днів від дати публікування повідомлення.

Зменшення статутного капіталу можливе при виході, виключенні учасника зі складу товариства. Обидва варіанти потребують, крім обов'язкової публікації в пресі та державної реєстрації, змін у засновницьких документах, розрахунку з учасником. Такому учаснику повинні бути повернуті:

- сума його вкладу до статутного капіталу;
- вартість частини майна пропорційна його вкладу до статутного капіталу;
- частка прибутку, отримана товариством у поточному році.

Зменшення статутного капіталу відображається проведеннями:

№п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Зменшено статутний капітал в розмірі внеску учасника	401	672
2.	Відображено вартість частини майна, що належить учаснику при виході з товариства, пропорційно його вкладу до статутного капіталу	443	672
3.	Нараховано частку прибутку, що отримано підприємством у поточному році, яка підлягає виплаті учаснику при виході з товариства	443	671

Зменшення статутного капіталу може бути за рахунок:

1. За рахунок зменшення номінальної вартості акцій

Якщо товариство прибуткове

Д-т К-т

401 672- відображено зменшення статутного капіталу

— відображено виплату компенсації власникам акцій

2. Зменшення статутного капіталу внаслідок збиткової діяльності

Д-т К-т

401 442

3. За рахунок викупу і анулювання викуплених акцій

Викуплені акції за номінальною вартістю

Д-т К-т

451 311

Відображено зменшення статутного капіталу на номінальну вартість вилучених і анульованих акцій

Д-т К-т

401 451

Зменшення статутного капіталу акціонерного товариства може здійснюватися шляхом:

- зменшення вартості акцій;
- зменшення кількості акцій існуючої номінальної вартості шляхом викупу їх у власників з метою анулювання.

Таке зменшення статутного капіталу акціонерного товариства відображається записами:

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Зменшено статутний капітал акціонерного товариства за рахунок зменшення номінальної вартості акцій	401	672
2.	Зменшено статутний капітал акціонерного товариства за рахунок зменшення кількості акцій номінальної вартості при їх викупі	451	30, 31
3.	Зменшено статутний капітал акціонерного товариства за рахунок зменшення кількості акцій номінальної вартості (акції анульовано)	401	451

Порядок зменшення розміру статутного капіталу товариства включає таку послідовність дій:

а) прийняття загальними зборами акціонерів рішення стосовно зменшення розміру статутного капіталу товариства згідно з чинним законодавством України;

б) публікування в органах преси Верховної Ради України або Кабінету Міністрів України, або офіційному виданні капіталової біржі повідомлення про зменшення розміру статутного капіталу товариства у відповідності до вимог, передбачених цим Положенням;

в) надання протоколу рішення щодо зменшення розміру статутного капіталу та копії надрукованого повідомлення до Державної комісії з цінних паперів та капіталового ринку не пізніше 10 днів після опублікування;

г) внесення та реєстрація змін до статуту акціонерного товариства, пов'язаних зі зменшенням розміру статутного капіталу;

- г) реєстрація випуску акцій;
- д) оформлення та депонування нового глобального сертифіката випуску акцій (у разі бездокументарної форми випуску акцій);
- е) внесення інформації до системи реєстру власників іменних цінних паперів (у разі документарної форми випуску акцій);
- є) виготовлення та видача акціонерам сертифікатів цінних паперів (у разі документарної форми випуску акцій) нової номінальної вартості.

Рішенням акціонерного товариства про зменшення розміру статутного капіталу акції, не подані для анулювання, визнаються недійсними, але не раніш як через шість місяців після доведення до відома про це всіх акціонерів передбаченим статутом способом.

Акціонерне товариство відшкодовує власнику акцій збитки, пов'язані із змінами статутного капіталу. Спори щодо відшкодування цих збитків вирішуються судом.

Учасник ТОВ може за згодою решти учасників відступити свою частку (її частину) одному чи кільком учасникам цього ж товариства, а якщо інше не передбачено установчими документами, то і третім особам. Учасники товариства користуються переважним правом придбання частки (її частини) учасника, який її відступив, пропорційно їх часткам у статутному капіталі товариства або в іншому погодженому між ними розмірі.

Передача частки (її частини) третім особам можлива тільки після повного внесення вкладу учасником, який її відступає. При передачі частки (її частини) третій особі відбувається одночасний перехід до неї всіх прав та обов'язків, що належали учаснику, який відступив її повністю або частково.

Частка учасника товариства після повного внесення ним вкладу може бути придбана самим товариством. У цьому разі воно зобов'язане передати її іншим учасникам або третім особам у строк, що не перевищує одного року. Протягом цього періоду розподіл прибутку, а також голосування і визначення кворуму у вищому органі провадяться без урахування частки, придбаної товариством.

При виході учасника з товариства йому виплачується вартість частини майна товариства, пропорційна його частці у статутному капіталі. Виплата провадиться після затвердження звіту за рік, в якому він вийшов з товариства, і в строк до 12 місяців з дня виходу. На вимогу учасника та за згодою товариства вклад може бути повернуто повністю або частково в натуральній формі.

Учаснику, який вибув, виплачується належна йому частка прибутку, одержаного товариством в даному році до моменту його виходу. Майно, передане учасником товариству тільки в користування, повертається в натуральній формі без винагороди. При реорганізації юридичної особи, учасника товариства, або у зв'язку із смертю громадянина, учасника товариства, правонаступники (спадкоємці) мають переважне право вступу до цього товариства.

При відмові правонаступника (спадкоємця) від вступу до товариства з обмеженою відповідальністю або відмові товариства у прийнятті до нього правонаступника (спадкоємця) йому видається у грошовій або натуральній формі частка у майні, яка належала реорганізованій або ліквідованій юридичній особі (спадкодавцю), вартість якої визначається на день реорганізації або ліквідації (смерті) учасника. У цих випадках розмір статутного капіталу товариства підлягає зменшенню.

Рішення товариства про зменшення його статутного капіталу набирає чинності не раніш як через 3 місяці після державної реєстрації і публікації про це у встановленому порядку.

Якщо після закінчення другого чи кожного наступного фінансового року вартість чистих активів товариства з обмеженою відповідальністю виявиться меншою від статутного капіталу, товариство зобов'язане оголосити про зменшення свого статутного капіталу і зареєструвати відповідні зміни до статуту в установленому порядку, якщо учасники не прийняли рішення про внесення додаткових вкладів. Якщо вартість чистих активів товариства стає меншою від визначеного законом мінімального розміру статутного капіталу, товариство підлягає ліквідації.

4. Автоматизація обліку зареєстрованого (пайового) капіталу.

В умовах глобалізації світового господарства, які визначаються розвитком міжнародних економічних відносин, створенням транснаціональних, спільних підприємств, об'єктивним критерієм визнання місця і ролі національної економіки України є поява різних форм власності і господарювання, серед яких найбільшого значення для економіки країни набули відкриті акціонерні товариства. Економічною (та правовою) базою їх функціонування є статутний капітал, який у подальшій діяльності стає правовим регулятором по зобов'язаннях товариства та його учасників, а також економічним гарантом платоспроможності.

На сьогодні в Україні операції зі статутним капіталом є недостатньо врегульованими. Неузгодженість норм чинного законодавства, нормативних документів бухгалтерського і податкового обліку, відсутність методичного забезпечення оцінки розміру статутного капіталу за критеріями справедливої вартості і вартості чистих активів актуалізують вибір теми дослідження. Найбільшої уваги в дослідженні приділено проблемам обліку операцій по формуванню і зміні статутного капіталу відкритих акціонерних товариств, неупередженого підтвердження достовірності оцінки капіталу незалежним аудитом, що є обов'язковим для відкритих акціонерних товариств.

В умовах формування вітчизняної ринкової економіки процеси, пов'язані з вдосконаленням системи управління власним капіталом набувають особливого значення, оскільки їх раціональна побудова та ефективне здійснення є основним шляхом до поліпшення результативності будь-якого підприємства. Саме тому актуальними на сьогоднішній день є питання автоматизації обліку власного капіталу підприємства. [6, 112]

Економічна ситуація в підприємствах України вимагає від суб'єктів господарської діяльності своєчасного прийняття ефективних управлінських рішень, які ґрунтуються на основі достовірної, належним чином обробленої інформації про фінансово-господарську діяльність підприємства. Інструментом для неї виступає автоматизована система бухгалтерського обліку. З іншого боку

інформація, яку надає автоматизована система бухгалтерського обліку є джерелом для аналізу, оскільки дає змогу провести його швидко і ефективно.

При комп'ютерній формі бухгалтерського обліку зміст форми обліку розширюється і поглиблюється, вона починає визначати не тільки методологічні, але й технологічні та інформаційні аспекти організації бухгалтерського обліку і обробки облікової інформації. [8, 35]

Від автоматизації обліку власного капіталу можна очікувати такі результати:

1) відбувається впорядкування інформаційних потоків (при автоматизованому обліку з'являється можливість отримати будь-яку вибірку даних натисканням кількох клавіш);

2) знижується ризик виникнення помилок, що врятує вас від штрафів і санкцій податкових органів;

3) автоматизація обліку власного капіталу підвищує його оперативність.

Розглядаючи види комп'ютерних програм, Ю. А. Терещенко, зазначає, що на підприємствах з іноземними інвестиціями для автоматизації обліку власного капіталу використовують переважно:

1) корпоративні системи;

2) програмно-інструментарні системи;

3) інтегровані системи управління.

Якщо перші дві програми призначені для комплексного виконання, та конструювання поставлених задач із обліку власного капіталу, то третя – є додатковою. [15, 122]

Вітчизняні підприємства для інтеграції обробки даних первинного обліку і адаптація програмного забезпечення до потреб користувачів, переважно, застосовують комп'ютерну програму "1С: Бухгалтерія". В програмі "1С: Бухгалтерія 8.2" існує можливість в межах одного синтетичного рахунку одержувати кілька різних систем аналітичних рахунків, які, в свою чергу, різнобічно відображають первинну інформацію. В кожній системі аналітичних

рахунків інформація групується і узагальнюється для потреб управління за певним принципом, що визначається видами субконто.

Особливості комп'ютерної форми обліку в акціонерних товариствах та товариствах з обмеженою відповідальністю полягають у правильній організації аналітичного обліку складових власного капіталу, зокрема статутного (акціонерного) капіталу – за видами акцій (простими, привілейованими; іменними, на пред'явника), за акціонерами, засновниками, внесками в національній та іноземній валютах тощо.

При комп'ютерній формі ведення обліку з метою полегшення і прискорення ведення обліку статутного, додаткового та вилученого капіталу доцільно створити шаблон для автоматичного розрахунку сум за типовими операціями з формування та змін статутного капіталу, а для резервного капіталу – шаблон, що передбачає відображення в обліку визначеного в установчих документах відсотку щорічних відрахувань від нерозподіленого прибутку підприємства. [15, 89]

Удосконалення обліку власного капіталу також зумовлено неточностями типових кореспонденцій рахунків, запропонованих методичними рекомендаціями з бухгалтерського обліку щодо операцій з формування статутного капіталу в акціонерних товариствах, зокрема його формування та нарахування дивідендів. Враховуючи це зауваження, вважаємо, що необхідно вдосконалити специфіку відображення обліку власного капіталу в частині формування статутного капіталу та нарахування дивідендів на рахунках бухгалтерського обліку.

Необхідно зазначити, що при використанні комп'ютерної техніки відрізняється порядок побудови системи рахунків. За наявності комп'ютеризованої системи бухгалтерського обліку немає потреби в обмеженні кількості показників, які одержуються в системі бухгалтерського обліку. [14, 59]

Комп'ютерні технології вносять також суттєві зміни у зміст та методику вирішення аналітичних завдань у підприємстві. Швидкість виконання розрахункових та логічних операцій дає змогу обробляти значні обсяги

аналітичної інформації та використовувати її в управлінні джерелами формування капіталу підприємства.

На сьогодні удосконалено методичне забезпечення автоматизації обліку статутного капіталу шляхом обґрунтування застосування параметричної моделі статутного капіталу за чотирма рівнями підтвердження: легітимність; ідентифікація учасників; ідентифікація предмету внеску; підтвердження визнаної частки (зобов'язання) учасника; а також сформовано матрицю обліку статутного капіталу, що дає можливість зменшити витратомісткість обліку, та доповнено методику комп'ютерного аудиту “деревом цілей” для тестування фактографічної інформації формами вихідних машинних документів, які дають змогу аудитору приймати адекватні рішення за результатами перевірки.

5. Аналіз зареєстрованого (пайового) капіталу.

При аналізі статутного капіталу варто вивчити склад, структуру і динаміку джерел формування капіталу, визначити фактори зміни величин, обґрунтувати оптимальний варіант співвідношення власного і залученого капіталу.

1. Коефіцієнт надходження статутного капіталу (K_n) визначається відношенням суми статутного капіталу підприємства, що надійшла за звітний період та суми статутного капіталу на кінець звітного періоду:

Коефіцієнт надходження капіталу (K_n) розраховують за формулою:

$$K_n = \text{НК} / \text{ЗКк},$$

де НК - надходження капіталу за звітний період;

ЗКк - залишок капіталу на кінець звітного періоду.

2. Коефіцієнт вибуття статутного капіталу (K_v) визначається відношенням вибулого статутного капіталу за звітний період та капіталом на початок періоду:

Коефіцієнт використання (вибуття) капіталу (K_v) розраховують:

$$K_v = \text{ВК} / \text{ЗКп},$$

де ВК - використання капіталу за звітний період;

ЗКп - залишок капіталу на початок звітного періоду.

3. Коефіцієнт відношення статутного капіталу і пасивів підприємства (K_p):

$$K_p = \text{СК} / \text{ПБ}$$

де СК – статутний капітал

ПБ – пасив балансу

4. Коефіцієнт відношення статутного капіталу і власних засобів підприємства ($K_{ВЗ}$):

$$K_{ВЗ} = \text{СК} / \text{ВЗ}$$

де СК – статутний капітал

ВЗ – власні засоби

5. Коефіцієнт фінансової стійкості (Кфс) визначається відношенням суми власного капіталу до загальної суми зобов'язань:

$$\text{Кфс} = \text{ВК} / \text{Зсз}$$

де: ВК – власний капітал

Зсз – загальна сума зобов'язань

6. Коефіцієнт рентабельності власного капіталу (Квк) визначає прибуток, отриманий на одиницю капіталу власників підприємства. Він відображає прибутковість всього капіталу, що належить акціонерам, а не лише інвестованого в акції:

$$\text{Квк} = \text{ЧП} / \text{ВК}$$

де: ЧП – чистий прибуток

ВК – власний капітал

7. Мультиплікатор капіталу (М) розраховується діленням активів підприємства на розмір статутного капіталу:

$$\text{М} = \text{А} / \text{СК}$$

Де А – активи підприємства

СК – статутний капітал

Чим вище числове значення мультиплікатора капіталу, тим істотнішим є потенційний ризик втрат підприємства. Отже, можна сказати, що знизивши даний показник товариство покращить свою економічну ситуацію, знизивши ризик втрат активів.

Функціональну залежність між рентабельністю капіталу та його структурою можна дослідити на основі визначення ефекту фінансового важеля («фінансового левериджу (ЕФЛ)»). Цей показник певною мірою дозволяє знайти наближене значення оптимальної структури капіталу, тобто виявити граничну межу використання позичкового капіталу для конкретного підприємства [2,

с.196].

Ефект фінансового важеля - це показник, що відображає приріст

$$ЕФЛ = (1 - С_{\text{ПНП}}) * (КВР_{\text{А}} - \text{ПС}) * \frac{\text{ПК}}{\text{ВК}}$$

рентабельності власних засобів, які отримані завдяки використанню кредиту, не дивлячись на його платність:

де, ЕФЛ - ефект фінансового левериджу, що полягає в прирості коефіцієнта рентабельності власного капіталу, %;

$C_{\text{ПНП}}$ - ставка податку на прибуток, виражена десятковим дробом;

$\text{КВР}_{\text{А}}$ - коефіцієнт валової рентабельності активів (відношення валового прибутку до середньої вартості активів), %;

ПС - середній розмір відсотків за кредит, що сплачуються підприємством за використання позикового капіталу, %;

ПК - середня сума використовуваного позикового капіталу;

ВК - середня сума власного капіталу підприємства.

Наведена формула розрахунку ефекту фінансового левериджу дозволяє виділити в ній три основні складові:

1. Податковий коректор фінансового левериджу ($1 - C_{\text{ПНП}}$), який показує, який ефект фінансового левериджу у зв'язку з рівнем оподаткування прибутку.

2. Диференціал фінансового левериджу ($\text{КВР}_{\text{А}} - \text{ПС}$), який відображає різницю між коефіцієнтом валової рентабельності активів і середнім розміром відсотка за кредит

3. Плече фінансового левериджу —, яке характеризує суму позикового капіталу, використовуваного підприємством, з розрахунку на одиницю власного капіталу.

Широта практичного застосування механізму фінансового левериджу також обумовлюється тим, що цей показник можна розрахувати не тільки в цілому, за всім обсягом позикового капіталу, але і в розрізі кожного з його джерел (короткостроковим і довгостроковим кредитам і т.п.) [6, 28].

Проведення розрахунків ЕФЛ може дозволити суттєво оптимізувати структуру капіталу та побачити ефект від використання кредитів.

Висновок

В умовах становлення та розвитку ринкових відносин підприємства можуть самостійно формувати свої фінансові ресурси, основними джерелами яких можуть виступати прибуток, кошти, отримані від продажу цінних паперів, пайові та інші внески акціонерів, юридичних та фізичних осіб, а також кредити та інші надходження, що не суперечать законодавству.

Основним джерелом формування власного власних коштів підприємства є статутний капітал — це сукупність коштів, вкладених у підприємство його власником (власниками). Порядок формування статутного капіталу регулюється законодавством та засновницькими документами.

Статутний капітал виступає невід’ємною складовою частиною будь-якого товариства або підприємства.

Так, статутний капітал державних підприємств відображає суму коштів, виділену державою з бюджету на момент введення підприємства в експлуатацію для здійснення його діяльності (вартість всіх витрат на будівництво, монтаж, наладку, вартість обладнання, оборотних засобів та грошові кошти).

Статутний капітал недержавних комерційних структур формується за рахунок коштів (матеріальних, грошових), внесених акціонерами (учасниками), і тому уявляє собою колективну власність декількох юридичних або фізичних осіб — засновників акціонерного товариства або підприємства іншої організаційно-правової форми.

При ознайомленні з формуванням статутного капіталу необхідно враховувати організаційно-правову форму підприємства. Тому вивчення операцій з капіталом доцільно починати з ознайомлення юридичного статусу та права здійснення статутних видів діяльності, складу засновників (учасників), структури і управління підприємства, а також фінансових можливостей для досягнення поставлених цілей діяльності.